

**Károli Gáspár Református Egyetem
Bölcsészettudományi Kar**

**A pszichológia szakon készítendő
dokumentumok szabályozása
- Hallgatók számára -**

**2014
Pszichológiai Intézet**

A pszichológia szakon készítendő dokumentumok szabályozása

Tartalomjegyzék

I. Házidolgozat formai követelményei	2
II. Prezentáció formai követelményei	3
III. Műhelymunkák követelményei	4
III.1. Mi a műhelymunka és hogyan kell elkészíteni?	4
III.2. A részműhelymunka követelményei	4
III.3. A teljes műhelymunka követelményei	7
IV. Szakdolgozat követelményei	15
IV.1. Közös követelmények	15
IV.2. BA szakdolgozat	15
IV.3. MA szakdolgozat.....	16
V. Hivatkozásrend.....	17
V.1. Hivatkozások a szövegben	17
V.2. Az Irodalomjegyzék/Hivatkozások formátuma	20
VI. Etikai eljárásrend.....	26
Melléletek.....	36

I. HÁZIDOLGOZAT FORMAI KÖVETELMÉNYEI

A házi dolgozatot szövegszerkesztő programmal (pl: word) gépelt formában, az adott kurzus oktatója által meghatározott témában, terjedelemben és tartalmi követelményekkel kell elkészíteni.

Formai követelmények:

Times New Roman betűtípus, 12-es karakter, 1.5-es sortávolság, 2 cm-es margó.

Előlap (1. sz. melléklet):

Jobb oldalt felül:

- szervezeti egység neve, alatta kurzus kódja és címe, alatta oktató neve.

Oldal közepén, középre rendezve:

- a dolgozat címe, alatta gondolatjel között az alcím, ha van.

Oldal alsó harmadában, középre rendezve, egymás alatt:

- készítő neve, Neptun kódja, szak, aktuális félév

A dolgozat további oldalain:

(mint ennek a dokumentumnak az oldalain)

Élőfejben:

- a dolgozat címe - középre rendezve.

Élőlábban:

- baloldalon a készítő neve, középen az oldalszám, jobb oldalon a dátum szerepel.

A dolgozatot az első oldalon **tartalomjegyzékkel** kell ellátni, ha 5 egységnél több részre - fejezetre vagy alfejezetre – tagolódik.

Az **oldalak számozása** az előlap kivételével minden oldalon kötelező.

A házi dolgozatot az oktató által meghatározott formában (elektronikus és/vagy nyomtatott) és példányszámban, a kijelölt határidőre kell leadni.

A nyomtatott dolgozatot össze kell tűzni, vagy le kell fűzni (pl. spirál).

II. PREZENTÁCIÓ FORMAI KÖVETELMÉNYEI

A prezentációt PowerPoint programmal, az adott kurzus oktatója által meghatározott témában, terjedelemben és tartalmi követelményekkel kell elkészíteni

Formai követelmények:

Első dián (2. sz. melléklet):

Jobb oldalt felül:

- szervezeti egység neve, alatta kurzus kódja és címe, alatta oktató neve.

Oldal közepén, középre rendezve:

- a dolgozat címe, alatta gondolatjel között az alcím, ha van.

Oldal alsó harmadában, középre rendezve, egymás alatt:

- készítő neve, Neptun kódja, szak, aktuális félév.

Minden további dián:

Dia alján élőlábban:

- dátum, készítő neve, diaszám.

A prezentáció anyagát - amennyiben az oktató kéri - nyomtatott formában is le kell adni.

III. MŰHELYMUNKÁK KÖVETELMÉNYEI

Összeállította: Benczúr Lilla, 2012. ősz., módosítva: 2014 ősz.

III.1. Mi a műhelymunka és hogyan kell elkészíteni?

Általános információk

A műhelymunka készítés célja önálló empirikus kutatómunka (továbbiakban: teljes műhelymunka) vagy kutatási részfeladatok (továbbiakban: részműhelymunka) végzése és az arról történő, a tudományos közlemények tartalmi, formai és etikai követelményeinek megfelelő írásos beszámolás. A BA képzés során a hallgatónak – a mintatantervnek megfelelően - 4 műhelymunkát kell elkészítenie, ebből legalább ***kettőnek teljes műhelymunkának kell lennie és kettő lehet részműhelymunka.***

A műhelymunkát és a hozzá tartozó kutatást a hallgató csak az általa választott műhelymunkavezető tanár szupervíziója mellett készítheti. A műhelymunka lényege egy pszichológiai terület (általános lélektan, fejlődéslélektan, szociálpszichológia, személyiséglélektan) tárgyköréből választott releváns kérdés empirikus feldolgozása.

A műhelymunkában ismertetett vizsgálat lefolytatásának minden tekintetben meg kell felelnie az Etikai Kódexben foglaltaknak. (Ennek teljesülését a műhelymunkát vezető tanár ellenőrzi.)

A hallgatónak a vizsgálat megkezdése előtt rövid írásos kutatási tervet (forgatókönyvet) kell benyújtania a vezető tanárnak (ld. a műhelymunka gyakorlati kurzus követelményei), s a tényleges empirikus munkát csak a szupervízori jóváhagyást követően kezdheti meg.

Az adott félév megkezdése utáni 4. hétig a hallgatónak el kell döntenie, rész- vagy teljes műhelymunkát ír-e az adott tárgyból, melyet mindig a 4. heti órán kell egyeztetni az oktatóval. **Ez a vállalás a későbbiekben nem változtatható!**

Plágium esetén a dolgozat minősítése minden további szempont mérlegelése nélkül elégtelen. *Plágium*, ha a szerző más szövegét, gondolatát, ötletét, fogalmait felhasználva a forrás megjelölését elmulasztja, így azt sajátjaként tünteti fel.

A műhelymunkát a témavezető által meghatározott formában (elektronikus és/vagy nyomtatott) és példányszámban, a kijelölt határidőre kell leadni. A nyomtatott példányt össze kell tűzni, vagy le kell fűzni (pl. spirál).

III.2. A részműhelymunka követelményei

Részműhelymunkák esetén, ha a hallgató valamilyen folyó kutatásban való részvételre vagy adatelemzésre jelentkezik, az oktató kérhet tőle előzetes anyagot, pl. motivációs levelet, melynek alapján dönt a hallgató részvételéről. Minden részműhelymunka esetében elvárt egy max. 5 perces Powerpoint-bemutató prezentálása a témavezetőnek és a hallgatótársaknak, mint szakmai közönségnek. Ezzel a hallgatók lehetőséget kapnak az előadás gyakorlására, ami egyúttal a BA-, majd az MA-záróvizsga prezentációjára való felkészülést is segíti.

A pszichológia szakon készítendő dokumentumok szabályozása
Hallgatók számára

A részműhelymunka leadási határideje: két héttel az adott félév szorgalmi időszakának vége előtt. Az oktató megszabhat konkrét órát, percet is, és nem köteles a később benyújtott anyagot elfogadni.

Formai követelmények:

A részműhelymunka terjedelme minimum 5, maximum 10 A/4-es gépelt oldal (1.5-es sortávolság, Times New Roman betűtípus, 12-es karakter, normál margó), amelybe nem értendő bele az irodalomjegyzék és a mellékletek.

Előlap (1. sz. melléklet):

Jobb oldalt felül: - szervezeti egység neve, alatta kurzus kódja és címe, alatta oktató neve. *Oldal közepén, középre rendezve:* - a dolgozat címe, alatta gondolatjel között az alcím, ha van. *Oldal alsó harmadában, középre rendezve, egymás alatt:* - készítő neve, Neptun kódja, szak, aktuális félév

A dolgozat további oldalain: (mint ennek a dokumentumnak az oldalai)

Élőfejben: - a dolgozat címe - középre rendezve. *Élőlábban:* - baloldalon a készítő neve, középen az oldalszám, jobb oldalon a dátum szerepel.

A dolgozatot, a címlap kivételével folyamatos oldalszámozással kell ellátni (így ezt szövegek közötti utalásokra is használhatjuk, amennyiben a dolgozat nem tagolódik a főfejezeteken belül alfejezetekre). A táblázatokat és ábrákat minden esetben számozással és pontos címmel kell ellátni.

Tartalmi követelmények:

A részműhelymunka alapvetően a következő módokon teljesíthető:

A). Szakirodalom-gyűjtés és kritikai összefoglalás

A témavezető által megadott, megajánlott témakörben a hallgató feladata az önálló szakirodalomgyűjtés és ennek 5-10 oldalas összefoglalása. Az összefoglaló nem azonos a hivatkozások egyszerű felsorolásával, sem azok összeollózott kivonatával, hanem koherens, logikusan végigvezetett áttekintés és kritikai összefoglaló a megfelelő hivatkozási renddel. Növeli a beadott munka színvonalát, ha a hallgató reflexiói, összegző véleményezése is szerepel a dolgozatban, illetve önálló problémafelvetésig és újabb kutatási hipotézisek megfogalmazásáig jut el a szerző.

A hivatkozási rend a nemzetközi szabványokat követi (ld. V. fejezet).

Az összefoglalónak legalább 20 tudományos publikációt kell tartalmaznia, amelynek minimális 30%-a idegen nyelvű (elsősorban angol). Elsősorban full text (teljes terjedelmű) publikációkat kell feldolgozni, absztraktok (kivonatok) legfeljebb 20%-ban szerepelhetnek.

A dolgozat első oldalán táblázatos formában meg kell adni a következőket:

1. Összesen hány publikációra épül az összefoglaló
2. Az idegen nyelvű publikációk százaléka.
3. Az absztraktok százaléka.

B). Kutatás-tervezés

A témavezető segítségével önálló kutatási/vizsgálati terv/forgatókönyv elkészítése, amely a műhelymunka felépítését taglaló dokumentumot követi. A kutatási tervet egy 5-10 oldalas dolgozatban kell összefoglalni.

Ugyanide tartozik adott kutatás/vizsgálat lefolytatásához szükséges kérdőívcsomagok, tesztanyagok, ingeranyagok vizsgálati/kísérleti elrendezések megtervezése, összeállítása, illetve instrukciók kidolgozása, külföldi kérdőív adaptálásának előmunkálatai (fordítás-vissza fordítás, próbakérdés minimum 10 személlyel). A komplett kérdőívcsomag elkészítésének részletes dokumentációja (milyen logika vezette a tesztbatteria összeállításában, az egyes kérdőívek, eszközök leírása, az instrukciók megfogalmazása stb.). A forgatókönyv a Kutatásmódszertan tárgy során megtanult részletes dokumentációt tartalmazza.

Ingeranyag tervezése esetén magát az ingeranyagot is össze kell állítani és mellékelni.

C). Adatgyűjtés

Kérdőívek felvétele vagy egyéb vizsgálati elrendezések meghatározott szakaszában való részvétel a témavezető által felkínált kutatásokhoz kapcsolódva (pl. mérőeszközzel végzett vizsgálatokban asszisztensi vagy vizsgálatvezetői teendők ellátása, kísérletvezetés). A beérkezett adatok rögzítése: keretfájl készítése statisztikai programokban, adatbevitel. Az egyes részfolyamatokat a témavezető felügyeli és segíti.

Min. 5–max. 10 oldalas összefoglalás az adatgyűjtés folyamatáról, kiemelten a személyes tapasztalatokról, valamint az adatfelvétel esetleges nehézségeiről, korlátairól. A létrehozott adatfile-okat is be kell adni.

D). Adatelemzés

Létező adatbázison (melyet a hallgató érdeklődésének megfelelően a témavezető biztosít a hallgató számára) futtatott elemzések elkészítése – a témavezető által megadott, vagy a diák által javasolt szempontok mentén (pl. leíró statisztikák, korrelációs elemzések, csoport-összehasonlítások, regressziós és többszempontos elemzések, faktoranalízis).

A részműhelymunka témakörhöz tartoznak a statisztikai elemzések futtatásán kívül tartalomelemzési feladatok is (pl. tartalomelemzés során kódolás vagy videók elemzése).

Min. 5 – max. 10 oldalban a hallgató foglalja össze, hogy milyen adatbázison, milyen célból (hipotézistesztelés) milyen statisztikai elemzéseket futtatott. Elvárt a statisztikai elemzések pontos dokumentálása, ábrák, táblázatok alkalmazása és a kapott eredmények szöveges összefoglalása is.

Be kell nyújtani minden olyan adatfile-t és elektronikus dokumentumot, amelyet a hallgató létrehozott. Az oktató kötheti valamilyen kritériumhoz (pl. statisztikában való jártasság igazolása) a jelentkezést és részvételt.

A fentiekén kívül az adott tanszék egyéb módokat is megadhat! Ezt mindig az adott témavezető feladata és kompetenciája.

III.3. A teljes műhelymunka követelményei

Az empirikus kutatásban kritériumcsoportokkal történő munka esetén minimálisan csoportonként 20 fő vizsgálata szükséges. Korrelációs mutatóval dolgozó empiria esetében csoportonként minimum 30 fő vizsgálati személy bevonása szükséges.

Szociálpszichológia műhelymunkára vonatkozó különleges kritériumok:

Kérdőíves, statisztikai adatfeldolgozással végzett vizsgálat esetén a minta minimális elemszáma 40 fő, összehasonlított csoportok esetében csoportonként 20 fő.

Kvalitatív kutatásoknál a minta minimális elemszáma

- Mélyinterjú, életút interjú: 4-6 fő
- Strukturált interjú: 10 fő
- Csoportos (fókuszcsoport) interjú: 2 csoport, csoportonként min. 6 fő (speciális esetekben lehet egyetlen csoport is – a témavezetővel egyeztetve)

A dolgozat szövegében az interjúalanyok és az interjúalanyoktól származó idézetek anonim módon, de a forrás megjelölésével szerepeljenek (kitalált névvel, számmal, betűjellel stb.). Az anonimizálás tényét és módját a szövegben fel kell tüntetni.

Dokumentumok tartalomelemzése esetén pontosan meg kell jelölni a szövegtörzset terjedelmét és forrásait

A fentiekén kívül a műhelymunka típusokhoz (általános, fejlődés, szociál, személyiség) az adott tanszék egyéb kritériumokat is megadhat! Ezt mindig az adott témavezető feladata és kompetenciája.

3.1. *Formai követelmények:*

A műhelymunka terjedelme minimum 12, maximum 20 A/4-es gépelt oldal (1,5-es sortávolság, Times New Roman betűtípus, 12-es karakter, normál margó), amelybe nem értendő bele az irodalomjegyzék és a mellékletek.

Előlap (1. sz. melléklet):

Jobb oldalt felül: - szervezeti egység neve, alatta kurzus kódja és címe, alatta oktató neve.
Oldal közepén, középre rendezve: - a dolgozat címe, alatta gondolatjel között az alcím, ha van. *Oldal alsó harmadában, középre rendezve, egymás alatt:* - készítő neve, Neptun kódja, szak, aktuális félév

A dolgozat további oldalain: (mint ennek a dokumentumnak az oldalain)

Élőfejen: - a dolgozat címe - középre rendezve. *Élőlábban:* - baloldalon a készítő neve, középen az oldalszám, jobb oldalon a dátum szerepel.

A dolgozatot, a címlap kivételével folyamatos oldalszámozással kell ellátni (így ezt szövegek közötti utalásokra is használhatjuk, amennyiben a dolgozat nem tagolódik a főfejezeteken belül alfejezetekre). A táblázatokat és ábrákat minden esetben számozással és pontos címmel kell ellátni.

3.2. *A műhelymunka elkészítésének javasolt menete:*

1. A vizsgálandó téma tágabb megfogalmazása
2. Tájékozódás a témával kapcsolatos szakirodalomban (könyvtárak, EISZ, PubMed, PsychLit, Psychological Abstracts, Medline)!
3. Konkrét problémafelvetés, a vizsgálati terv elkészítése, a hipotézis(ek) megfogalmazása
4. A vizsgálat lefolytatása
5. Az adatok feldolgozása, statisztikai elemzés
6. A műhelymunka elkészítése

3.3. *Teljes műhelymunkák határidőnaplója:*

- A szorgalmi időszak 4. hetéig dönteni a teljes műhelymunka vállalásáról
- A szorgalmi időszak 5. hetében a kutatási forgatókönyv leadása
- A szorgalmi időszak 9. hetében az elméleti hátterek leadása (javasolt az órán a közös lektorálás kics csoportos munkában)
- A témavezető megajánlása alapján (!), a szorgalmi időszak 13. hetében a teljes műhelymunka első verziójának leadása (opcionális, aki eddig leadja, lehetőség van rá, hogy javíthasson, ha ezt a témavezető megajánlotta).
- A végleges műhelymunka végső leadási határideje: mindenkor a vizsgaidőszak vége előtt két héttel. Az erre a határidőre leadott műhelymunkák végleges változatnak minősülnek (nem elsőnek, ezért a javításukra nincs mód).

3.4. *A műhelymunka egészének általános felépítése*

Címlap: A házidolgozat formai követelményénél megadottak szerint

Tartalomjegyzék: A dolgozatot az első oldalon **tartalomjegyzékkel** kell ellátni, ha 5 egységénél több részre - fejezetre vagy alfejezetre – tagolódik.

Kivonat (absztrakt): (ld. lejjebb)

A dolgozat maga: követi az alábbiakban ismertetett felépítési elveket.

- Bevezetés
- Empirikus rész (=Módszer és Eredmények)
- Diskusszió
Arányuk általában körülbelül $\frac{1}{3}$ – $\frac{1}{3}$ – $\frac{1}{3}$. Ezekről az arányokról eltérés akkor lehetséges, ha a dolgozat célja vagy a hivatalos “kiírás” ezt indokolja (pl. kutatási terv mint önálló gyakorlati dolgozat).
- Köszönetnyilvánítás
Általában nagyobb volumenű munkáknál (pl. műhelymunka, szakdolgozat) illik köszönetet mondani azoknak a személyeknek, akiknek részvétele érdemben hozzájárult a dolgozat elkészültéhez, megnevezve azt is, hogy miben segítettek.
- Irodalomjegyzék (ld. alább)
- Mellékletek, függelékek

A pszichológia szakon készítendő dokumentumok szabályozása Hallgatók számára

A mellékletek célja a vizsgálat eredményeinek adatszerű bemutatása. A mellékletekben csak a vizsgálat szempontjából releváns adatok szerepelhetnek, szerkesztett formában. A számítógépes statisztikai próbák nyers print-out-ja nem képezheti a melléklet részét! A szövegben csak az értelmezés szempontjából elengedhetetlenül szükséges, a leglényegesebb eredményeket bemutató táblázatokat és ábrákat szerkesszük bele. Minden egyéb relevánsnak tekintett eredmény (statisztikai próbák részletei, interjú szövegrészletek, stb.) a számozott és címmel ellátott mellékletek részét képezi.

Szintén csatolni kell (számozott, címmel ellátott mellékletként) a dolgozathoz az alkalmazott kérdőívet, kérdőíveket, interjú űrlapot.

Szintén mellékletbe kell csatolni a Témavezetői etikai nyilatkozatot, a hallgatói szándéknyilatkozatot, a Tájékoztatót beleegyező nyilatkozatot, az intézményvezetőtől vagy más kutatóhelyen végzett munka esetén a kutatásvezetőtől kapott befogadó nyilatkozatot, illetve amennyiben volt etikai eljárás, annak dokumentációját.

3.5. A teljes műhelymunka tartalmi részének felépítése

A műhelymunka a tudományos közleményekben használatos szerkezeti egységekre, fejezetekre, adott esetben alfejezetekre bomlik.

Kivonat (Absztrakt)

A műhelymunka első oldalára rövid, absztrakt jellegű összefoglaló kerüljön, amelyben a szerző 1200-2000 karakter, szóközökkel terjedelemben összegzi a munka célkitűzéseit, a vizsgálati módszert, a vizsgált személyek számát, a kapott eredményeket és a levont következtetéseket. Az absztraktot 5-8 szavas kulcsszójegyzék egészíti ki.

Bevezető

A bevezető néhány mondatban indokolja a dolgozat témáját, esetleg röviden szól a témaválasztás motivációjához kapcsolódó szubjektív élményről (pl.: mi a története annak, hogy éppen ezt a kérdést kutatom?), illetve a téma aktualitásáról.

Elméleti háttér

A bevezetés "tölcsér" alakú, olyan értelemben, hogy szélesen kezdődik és szűken végződik. A problématerületbe való nagyon általános bevezetővel kell kezdődnie, majd el kell kezdeni leszűkíteni a kört úgy, hogy olyan előző munkák eredményeire hivatkozunk, amely munkákat ezen a területen már mások végeztek, és amelyek jelentőséggel bírnak az általunk vizsgált konkrét dologgal kapcsolatban. Az előző kutatások idézésével ne akarjuk az irodalmat kimerítően áttekinteni: csak azokat a munkákat (kutatási eredményeket, elméleteket, alternatívákat és rivális vagy kritikai megfontolásokat) idézzük, amelyek közvetlenül ide tartoznak. Kerüljük a távoli, lazán kapcsolódó szakirodalmi hivatkozásokat! Ez az idetartozó irodalom közvetlenül a mi munkánkhoz vezessen, és így az előző kutatások és a mi munkánk közötti folyamatosságot mutassa. Ha a vizsgálatban már standardizált papírceruza tesztet használunk, akkor annak rövid bemutatása is ebben a részben jelenik meg.

Az "összeollózott" szerkezetű összefoglaló nem fogadható el. Helyette törekedjünk logikus, koherens gondolatmenetre, amelyből kiderül, hogy a vizsgálatvezető valóban elmélyült a válsztott témában, és bizonyos (egy hallgatótól elvárható szintű) rálátással rendelkezik.

Minden olyan szövegre hivatkozni kell, amelyet nem a dolgozat szerzője írt. Az internetes keresők nyomában kiderítik a plágiumot, már idegen nyelveken is. Plágium esetén a dolgozat automatikusan elégtelen, és az egyetem más szankciókat is előírhat.

Miután az előző idevágó irodalmat idéztük és megmutattuk, hogyan vezet el a mi témánkhoz, ezután kell lehetőleg kérdés formájában közölni a mi munkánk célját.

Látható, hogy a bevezetés megpróbálja megmagyarázni az olvasónak az adott vizsgálat logikai alapját, hogy hogyan illeszkedik ez az előző vizsgálatok sorába, és hogy hogyan terjeszti azt ki, mi az, amit ezekből ismétél, az adott problémának milyen új aspektusát vizsgálja. E cél elérése érdekében a bevezetés a problématerület széleskörű bevezetésével kezdődik, majd leszűkül az idevágó irodalom rövid, átfogó összegzésére, ami közvetlenül egy, a jelen munkában vizsgálandó változókra vonatkozó állításhoz, illetve a vizsgálat hipotézisének megfogalmazásához vezet.

Minimális feltétel a vonatkozó magyar nyelvű szakirodalom összefoglalása mellett legalább egy, az elmúlt évek során megjelent, releváns, idegen nyelvű összefoglaló tanulmány feldolgozása.

Hipotézisek

Itt mutatjuk be a kutatás szakmai hipotéziseit, részletesen, pontokba szedve. A hipotézisek megfogalmazásánál visszautalhatunk az Elméleti háttér megfelelő pontjaira. A hipotézis megfogalmazásában szakmai hipotézis, (nem matematikai statisztikai nullhipotézis).

Módszer

A módszer rész elsődleges célja az, hogy elmondja az olvasónak, hogy pontosan hogyan végeztük a vizsgálatot. Ez a kutatási jelentés azon része, ami a megismételhetőség kritériumának közvetlenül meg kell, hogy feleljen. Ha megfelelően írjuk le, akkor a módszer elolvasása után egy másik kutatónak meg kell tudnia ismételni az általunk leírt vizsgálatot. A módszer megfelelő leírása arra is lehetőséget nyújt az olvasónak, hogy értékelje, hogy maga a kutatás megfelelő-e. A módszer leírása gyakorlatilag a vizsgálati terv megvalósításának részletes dokumentációjaként is felfogható és ezért "használati útmutatóként" szolgál nemcsak a vizsgálat reprodukálásához vagy későbbi továbbfejlesztéséhez, hanem a kapott eredmények kritikai elemzéséhez is.

A kommunikáció elősegítése és az átláthatóság érdekében a módszert általában a következő alfejezetekre szokás osztani: kísérleti személyek; berendezés, anyag, eszközök; eljárás. Ezek a tipikus alfejezetek, de néha más fejezetcímek is előfordulnak.

1. Kísérleti/vizsgálati személyek

Ebben a részben definiáljuk vizsgálatunk populációját, meghatározzuk a vizsgálati/megfigyelési egységet és ismertetjük a mintaválasztás módját és kritériumait. Nemcsak azt kell megmondani az olvasónak, hogy kik voltak a résztvevők, hanem azt is, hogy hányan voltak, mik a jellemzőik (átlagéletkor, életkori tartomány, nemek aránya és minden más, a konkrét vizsgálat szempontjából fontos paraméter), és hogy hogyan

választottuk ki őket. Továbbá, minden más idetartozó információt meg kell adni a kísérleti személyekről, ami a vizsgálat reprodukálhatóságához fontos lehet, pl. hogyan osztottuk be őket a kísérleti csoportokba, mekkora elemszámú csoportokat alakítottunk ki, hány olyan személyt választottunk a kísérletbe, akik végül is nem fejezték be a kísérletet, mi ennek az oka, milyen ösztönzővel készítettük a személyeket a részvételre stb.

2. Berendezés, anyag, eszközök

Ebben a részben megfelelő részletességgel le kell írni, hogy milyen berendezést vagy anyagokat használtunk, hogy az olvasó hasonló eszközöket tudjon beszerezni. Továbbá azt is meg kell mondani, hogy miért használtuk az adott berendezést. A kereskedelmi forgalomban lévő berendezésnél a gyártó cég nevét és a modell típuszámát kell megadni (ide tartoznak az esetlegesen használt számítógépes programok is, de ebben a részben kell megadni pl. a vetített filmrészletek vagy ingeranyagként szolgáló zenék paramétereit is). Minden tesztnél kötelező feltüntetni az eredeti teszt forrását (szerző, évszám) a megfelelő szakirodalmi formátumban (lásd alább). Honosított tesztek esetén a magyar változat forrását is meg kell adni. Az exponált ingeranyagot (pl. képeket) a mellékletben kell csatolni. Minden tesztet, kérdőívet a vizsgálatban használt formátumban, azok alkalmazásának sorrendjében szintén a mellékletben kell csatolni (ugyanabban a formátumban, ahogyan azt a vizsgálati személyek kézhez kapták). A külön rendelésre készült eszközről részletes leírást kell adni, illetve bonyolult eszköz esetén rajzot vagy fényképet ajánlatos mellékelni.

Ha a vizsgálatvezető saját maga állított össze egy kérdéssort (például interjúhoz), természetesen ezt is csatolni kell, és le kell írni, hogyan történt a kérdéssor összeállítása (a tételek meghatározása vagy kiválasztása, az esetleges validálás módja, előkísérletek stb.).

3. Eljárás

Ebben a részben azt kell elmondani az olvasónak, hogy pontosan hogyan hajtottuk végre a kísérletet attól a pillanattól kezdve, hogy a kísérleti személy és a kísérletező érintkezésbe került egymással, addig a pillanatig, amíg a kapcsolatuk véget nem ért. Tehát ez a rész lépésről-lépésre leírja, hogy mit csinált mind a kísérletvezető, mind a kísérleti személy az egész vizsgálat alatt. Ez a rész tartalmazza a kísérleti személynek adott instrukciókat és/vagy ingerfeltételeket és a kísérleti személyektől elvárt reakciókat és az adatok rögzítésének mikéntjét is.

Eredmények

Az eredmények rész pontosan megadja, hogyan elemeztük a begyűjtött adatokat és mi volt az elemzés eredménye. Tehát az eredmények rész mondja meg, hogy milyen statisztikai teszteket alkalmaztunk (számítógépes adatfeldolgozás esetén itt adjuk meg a használt statisztikai program nevét és verziószámát is). Amennyiben az adatfeldolgozás módja nem triviális (pl. tartalomelemzés; a mért adatokból új változók képzése), akkor azt külön alfejezetben (Az adatok feldolgozása) ismertetjük.

Nem kell ismertetni ehelyütt a statisztikai próba képletét, a statisztikai nullhipotézist és azt sem, miért esett választásunk az adott próbára (utóbbit csak abban az esetben írjuk le, ha több alternatíva közül választottuk ki az elvégzett próbát vagy ha a statisztikai próba új, egyedi, vagy más módon nem standard, vagy nem általánosan használt statisztikai próba).

Az egyes vizsgálati személyek adatait sem ehelyütt, sem a függelékben nem adjuk meg!

A statisztikai feldolgozás eredményeinek ismertetését a leíró statisztikával kezdjük (pl. átlag, szórás) majd ezután térünk rá a statisztikai próbákra. A teszt szignifikáns (és sokszor a nem szignifikáns) értékei mellett a szövegben a teszt értékének nagyságát, a szabadságfokot, valószínűségi szintet és a hatás irányát is fel kell tüntetni (pl. $t=2,2$; szabadságfok 42; $p<0,05$ vagy: $t(42)=2,2$; $p<0,05$).

A statisztikai próba számszerű megadása mellett szöveges formában is be kell mutatni az eredményt (pl.: "...tehát a futballisták csoportja gyorsabban fűzte be a cipőjét, mint a vízilabdázók.").

A szignifikáns hatás irányának közlésénél és illusztrálásánál el kell döntenünk, hogy milyen közlési forma szolgálja legvilágosabban és leggazdaságosabban a célunkat. Nyilvánvaló okoknál fogva a nem szignifikáns hatásokat ne fejtjük ki bővebben – ez esetben elegendő felsorolni, hogy pl. mely változóban nem találtunk statisztikailag megbízható különbséget a csoportok között. Ha pl. három csoport közti főhatás szignifikáns, akkor a legjobb megoldás valószínűleg az, hogy minden csoport átlagát (a szórással együtt) a közlemény szövegébe ágyazva mondjuk el. Ha a szignifikáns hatás egy komplex interakció, akkor a legjobb megközelítés az, ha a számszerű eredményeinket ábrán vagy táblázatban foglaljuk össze és a szövegben csak az interakció jellegét írjuk le.

Ha ábrát vagy táblázatot használunk (tőlünk függ, hogy a kettő közül melyiket!), ne feledkezzünk meg arról, hogy a közlemény szövegében is mondjuk meg az olvasónak, hogy milyen adatokat ír le az ábra vagy táblázat. Minden ábrát és táblázatot azok megjelenési sorrendjében sorszámozni kell (a szövegben ez alapján utalunk rá) és egyértelmű címmel kell ellátni. Vigyázzunk, hogy elégséges magyarázatot adjunk a bemutatott adatokról, és gondoskodjunk arról, hogy az olvasó helyesen értelmezhesse azokat. A táblázat vagy ábra címe is ezt a célt szolgálja, de ne feledkezzünk meg a táblázatoknál pl. az oszlopok és sorok fejlécéről, diagramoknál a tengelyek elnevezéséről, a mértékegységekről, valamint az egyes vizsgálati csoportok elkülönítését szolgáló jelmagyarázatok feltüntetéséről sem.

Az ábrákat, grafikonokat, táblázatokat és minden illusztrációt egységesen kell megnevezni, az egyes ábratípusok tehát nem kapnak külön elnevezést (pl. 2. ábra, 3. grafikon helyett 2. ábra, 3. ábra szerepeljen).

A dolgozat ezen fejezete kizárólag az adatok és eredmények ismertetését, bemutatását szolgálja részben számszerű, részben szöveges formában. Értelmezésükre nem itt kerül sor!

Diszkusszió (v. megbeszélés, értelmezés, végkövetkeztetés)

A megbeszélés rész célja, hogy értelmezzük és értékeljük a kapott eredményeket, úgy, hogy elsődleges hangsúlyt kapjon a vizsgálat feltételezése és eredménye közti kapcsolat. Ennek a célnak az eléréséhez célszerű a diszkussziót olyan állítással kezdeni, ami a kapott eredményeket összegzi. Eme összegző állítás után az eredményeket értelmeznünk kell, meg kell mondanunk az olvasónak, hogy szerintünk mit jelentenek. Eközben meg kell próbálnunk a kutatási eredményünket integrálni a régebbi kutatásokkal, és meg kell mutatnunk, milyen kapcsolatban vannak a mi eredményeink az előző kutatások eredményeivel.

Új elméletet vagy szerzőt ebben a fejezetben már nem vezethetünk be: minden releváns irodalmi hivatkozásnak már az első fejezetben meg kell jelennie.

Ne feledjük, hogy a közleményben ez az egyetlen olyan hely, ahol egyáltalán szabad kezünk van a saját véleményünk bemutatására, utána már az eredmények saját értelmezésére kell szorítkoznunk, és arra, hogy szerintünk mik a vizsgálat fő hiányosságai. Amikor a vizsgálat gyenge pontjait beszéljük meg, fel kell sorolni mindazokat a tényezőket, amelyek a

kapott eredményeket befolyásolhatták. Hasonlóképp, a negatív eredményeket negatív eredményként kell elfogadni és értelmezni, és nem megpróbálni valamilyen módszertani hiba következményeként magyarázni; hacsak nincs (mint néha előfordul) jó és dokumentált okunk arra, miért okozott egy hiba valóban negatív eredményt.

Az értelmezés részt adott esetben rövid 'Korlátok' (al)fejezet (vagy bekezdés) egészítheti ki, melyben a szerző megemlíti azokat a nehézségeket, korlátokat, melyek befolyással lehettek az eredmények alakulására.

Összegzés, kitekintés

A munkát rövid összefoglaló zárja, valamint pár mondatban ki lehet fejteni a jövőbeni lehetőségeket, a vizsgálat esetleges folytatásának, kiterjesztésének lehetőségét.

3.6. *Etikai követelmények*

A műhelymunka részletes etikai követelményeit és az eljárás rendjét az *Etikai eljárásrend* fejezet tartalmazza. Itt most csak a főbb pontokat ismertetjük.

1. A műhelymunkák és szakdolgozatok etikai megfeleléséért alapvetően a mindenkori témavezető felelős. Egészséges felnőtt populáció nem invazív vizsgálata esetén a hallgató köteles kutatási forgatókönyvet (részletes kutatási terv) a témavezetőjének bemutatni.
2. Az oktató nyilatkozik a jóváhagyásról a kész műhelymunka ismeretében, ezt a hallgatónak csatolnia kell a dolgozathoz (a nyilatkozat formanyomtatványát ld. *Etikai eljárásrend fejezet* 1. sz. mellékletében).
3. A hallgató csak a kutatási forgatókönyv témavezető általi jóváhagyásával kezdheti el a vizsgálatot. A hallgató nyilatkozik, hogy a kutatás az oktatói illetve Etikai Bizottság által kiadott etikai jóváhagyás alapján készült. (a nyilatkozatot ld. *Etikai eljárásrend fejezet* 2. sz. mellékletében).
4. Minden vizsgálathoz szükséges a vizsgálati személyek írásos beleegyező nyilatkozata, melyet a hallgató 5 évig köteles őrizni, de ezeket csatolni nem kell és nem is szabad a dolgozathoz, csak az üres mintapéldányt kell mellékelni, hogy mit töltöttek ki a vizsgálati személyek. Kivételt képeznek ez alól a kérdőíves anoním internetes vizsgálatok, ilyen esetekben nem kérünk írásos beleegyező nyilatkozatot, de ott is világosan le kell írni, hogy mi a kutatás célja, mire fogjuk felhasználni az adatait, értse meg a kitöltő, hogy a kitöltéssel elfogadja a feltételeket és hozzájárul az adatai feldolgozásához. (Amennyiben személyesen küldi vissza megadott e-mail címre a kitöltött kérdőíveket, azaz az anonimitás nem biztosított teljes mértékben, akkor már kérünk beleegyező nyilatkozatot.)

A pszichológia szakon készítendő dokumentumok szabályozása
Hallgatók számára

5. A beleegyező nyilatkozatokat a témavezető vagy az Intézet Etikai Bizottsága bármikor bekérheti ellenőrzés céljából. A vizsgálatban részt vevők anonimitását biztosítani kell, és ennek módját pedig dokumentálni a dolgozatban (pl. kódrendszer).
6. A hallgató a műhelymunka során...
 - saját ötlet esetén műhelymunkát vagy szakdolgozatot alapvetően egészséges felnőtt emberekkel végezhet.
 - bekapcsolódhat folyó klinikai jellegű (betegvizsgálat) kutatásba. Ebben az esetben az adott kutatás vezetőjének nyilatkozatát kell csatolni a dolgozathoz, melyben a kutatás vezetője nyilatkozik arról, hogy hozzájárul a hallgató kutatásban való részvételéhez, és a hallgató a továbbiakban az ő útmutatása alapján jár el.
 - 18 év alatti személyekkel végzett kutatás esetén minden esetben szülői hozzájárulást kér.
 - intézményben folyó kutatások esetén (óvoda, iskola, idősok otthona, stb.) az intézmény vezetőjének írásos nyilatkozatát is csatolni kell, melyben az intézmény vezetője hozzájárul a vizsgálat lefolytatásához, tehát befogadja a hallgató kutatását.
7. Etikai kérelemmel kell fordulni az Intézeti Etikai Bizottsághoz, ha:
 - a témavezető valamit aggályosnak talál, ebben az esetben a témavezető jelzi a Bizottság felé az állásfoglalás igényét, a hallgató pedig eljuttatja kérelmét az *Etikai eljárásrend* fejezet 3. sz. mellékletében foglaltak szerint a Bizottsághoz.
 - amennyiben a vizsgálat fájdalom témakörében vagy speciális populációval (amely nem lehet pszichiátriai betegségben szenvedők populációja) készül, a hallgató Etikai Kérvényt köteles benyújtani a Szak Etikai Bizottsághoz, és csak kedvező elbírálás után valósíthatja meg a kutatást.
 - ha klinikai kutatásba való bekapcsolódásról (betegvizsgálatról) van szó, mert abban az esetben szükség van az Egészségügyi Tudományos Tanács Tudományos és Kutatásetikai Bizottsága (ETT TUKEB) engedélyére is (az eljárásról ld. az *Etikai eljárásrend* fejezet 4. és 5. sz. melléklet). Az ETT TUKEB-hez az Intézeti Etikai Bizottság jóváhagyása után lehet fordulni és csatolni kell ezt a jóváhagyást az ETT TUKEB-hez írt kérelemhez.

Minden olyan esetben mikor a Bizottság dönt a felmerült etikai kérdésben, akkor a bizottság állásfoglalását csatolni kell a dolgozathoz!!!
8. Mivel a Magyar Pszichológusok Etikai Kódexe nem tesz különbséget a „papír – ceruza” illetve internetes adatgyűjtés között, az internetes adatgyűjtésre is ugyanazok a szabályok érvényesek.
9. A hallgatók munkájának megkönnyítése érdekében belső, intézeti hatáskörben hoztunk egy olyan döntést, hogy 16 éves kortól kezdődően, internetes adatgyűjtéshez az anonimitás biztosítása mellett, nem kérünk szülői hozzájárulást, ha a vizsgálat kockázata alacsony.
A kockázatot a témavezető ítéli meg!

IV. SZAKDOLGOZAT KÖVETELMÉNYEI

IV.1. Közös követelmények

A szakdolgozatokra vonatkozó **formai** (betűtípus, sortávolság stb..) **követelményeket, terjedelmet, leadási példányszámot a mindenkori hatályos Tanulmányi és Vizsgaszabályzat vonatkozó paragrafusában tartalmazza!** (www.kre.hu honlapon a szabályzatoknál III. Hallgatói követelményrendszer – Tanulmányi és Vizsgaszabályzat)

A szakdolgozatok leadási határidejét a TVSZ határozza meg, amelyet a Tanulmányi Osztály által félévenként közzétett szemeszternaptár illetve tanulmányi határidőnaptár is tartalmaz.

Az elkészült munka **záróvizsgára való alkalmasságát** a témavezető ítéli meg, illetve javasolt érdemjeggyel minősíti.

Plágium esetén a dolgozat minősítése minden további szempont mérlegelése nélkül elégtelen. *Plágium*, ha a szerző más szövegét, gondolatát, ötletét, fogalmait felhasználva a forrás megjelölését elmulasztja, így azt sajátjaként tünteti fel.

Az államvizsga része a szakdolgozat megvédése, melynek során a hallgató indokolja témaválasztását, prezentáció segítségével bemutatja dolgozatát, vizsgálatának eredményeit, és válaszol az államvizsga-bizottság tagjai által feltett kérdésekre.

IV.2. BA szakdolgozat

Alapképzésben a szakdolgozat alapja a tanulmányok alatt elkészített műhelymunkákból áll.

A **műhelymunkák közül az egyiket kell továbbfejleszteni, kibővíteni**, a témavezetővel konzultálva az általa jóváhagyott formában és tartalommal (pl. nagyobb elemszámú vizsgálat, más szempontok figyelembe vétele stb..). Ez a továbbfejlesztett dolgozat adja a szakdolgozat címét, a TO-ra leadandó témabejelentőre is ennek a dolgozatnak a címe kell, hogy kerüljön. Ennek a dolgozatnak az anyagából készíteni kell egy 10 perces prezentációs anyagot (PowerPoint bemutató), amely a záróvizsgán bemutatásra kerül.

A másik **3 műhelymunka mindegyikéből 3-5 oldalas összefoglalót** kell készíteni, amelyben röviden összefoglalja a munka célkitűzéseit, a vizsgálatot, a kapott eredményeket és a levont következtetéseket.

Összességében a szakdolgozatba kerülő 4 „műhelymunka” terjedelme: min. 30 oldal, max. 50 oldal lehet (irodalomjegyzék és mellékletek nélkül, csak az érdemi részt figyelembe véve).

Szakmailag indokolt esetben a hallgató készíthet egy újabb (ötödik) dolgozatot is szakdolgozatnak, azonban ebben az esetben is el kell készítenie a négy műhelymunka 3-5 oldalas összefoglalóját.

A szakdolgozat felépítése:

- Külső borító (TVSZ szerint)
- Belső „borító” (TVSZ szerint első lap)

A pszichológia szakon készítendő dokumentumok szabályozása
Hallgatók számára

- Tartalomjegyzék
- A három (vagy négy) változatlan műhelymunka anyagából **egyenként 3-5 oldalas összefoglaló**, az elkészítés időrendi sorrendjében egymás után fűzve.
- A **továbbfejlesztett műhelymunka** kibővítve a konzulenssel megbeszélte és általa jóváhagyott tartalommal teljes terjedelemben (absztrakttól kezdve az összes mellékletig) Ez legyen **utolsónak** fűzve, és az érdemi rész végén **aláírva**.
- Mellékletek, függelék
 - témavezetői etikai nyilatkozat (ld. etikai eljárásrend mellékleteként)
 - plágium nyilatkozat (formanyomtatvány a TVSZ 5. sz. függeléke)
 - témabejelenő lap (aláíratott konzultációs igazolásokkal)

IV.3. MA szakdolgozat

Mesterképzésen a szakdolgozat olyan jelentős volumenű, önálló szakmai munkán alapuló alkotás, amelynek témáját a szaktanszék, illetve a hallgató kezdeményezésére a szak tudományterületéről jelölik ki.

A szakdolgozatnak tükröznie kell, hogy a hallgató, tanulmányaira támaszkodva, a szakirodalom feldolgozásával képes a tanult ismeretanyag önálló alkalmazására és jártas a hazai és nemzetközi szakirodalomban, valamint tanúsítania kell szakmai ítéloképességét az eredmények elemző, kritikai és összegző áttekintése során. A tényfeltárás, elemzés és értelmezés folyamán alkalmazza a tudományterület fogalmi eszközeit és módszereit, bizonyítva ezzel, hogy elsajátította a képzés elméleti és gyakorlati szakismeretét.

A szakdolgozat felépítése

- Külső borító (TVSZ szerint)
- Belső „borító” (TVSZ szerint első lap)
- Tartalomjegyzék
- Absztrakt
- Bevezetés
- Elméleti háttér
- Hipotézisek megfogalmazása
- Módszertani leírás
- Eredmények
- Diskusszió
- Összegzés
- Irodalomjegyzék
- Ábrák jegyzéke (akinél szükséges)
- Mellékletek, függelék
- Etikai nyilatkozat (ld. etikai eljárásrend mellékleteként)
- Plágium nyilatkozat (formanyomtatvány a TVSZ 5. sz. függeléke)
- Témabejelenő lap (aláíratott konzultációs igazolásokkal)

A szakmai, tartalmi, etikai követelmények alapvetően megegyeznek a teljes műhelymunkáknál leírtakkal. (ld. III. fejezet) További kritériumokat és követelményeket meghatározhat a témavezető, illetve maga a téma/vizsgálat is.

V. HIVATKOZÁSREND

A műhelymunkák és szakdolgozatok hivatkozásrendje az Amerikai Pszichológiai Társaság (2008) elfogadott rendszere alapján

V.1. Hivatkozások a szövegben

1. A szövegbeli hivatkozás szabályai

A szövegbeli hivatkozásoknak kettős célja van: egyrészt szakmai-etikai (hogyan világosan elkülönüljön, mi az, ami saját gondolat és mi az, amit már leírtak), másrészt pedig olvasó-orientáló, tehát hogy az olvasó követni tudja a közölt gondolatok, jelenségek forrását.

Néhány általános szabály:

A szövegben hivatkozott művek minden esetben megtalálhatók kell, hogy legyenek hátul az összesített *Irodalomjegyzékben*.

A szövegben bármilyen műről van szó (folyóiratcikk, könyv, tanulmány szerkesztett kötetben, konferenciaelőadás, stb.), mindig a szerző(k) vezetéknevével (továbbiakban: Név) és évszámmal hivatkozunk (Név, évszám), nem írjuk le a teljes forrást a szövegben, mert az nem olvasóbarát és olvashatatlanná tenné a szöveget.

Akkor is az adott tanulmány szerző(i)t és az évszámot hivatkozunk a szövegben, ha a mű szerkesztett kötetben látott napvilágot, és hátul az irodalomjegyzékben adjuk meg a pontos fellelhetőséget (lásd a szerkesztett művekre való hivatkozásnál, 4.4.).

Az absztraktra való hivatkozást kerüljük, ha mégis szükséges, ugyanúgy a szerzőt és az évszámot hivatkozunk, csak hátul az irodalomjegyzékben jelöljük, hogy absztraktról van szó (lásd 4.7. Hivatkozás absztraktra, szerkesztői levélre).

1.1. Hivatkozás egy adott forrásra:

1.1.1. Nem szó szerinti idézet esetén kiemelhetjük a szerzőt, ilyenkor a név után zárójelbe tesszük az évszámot (lásd Pl.1.).

Pl. 1.

Baddeley (2001) jól összefoglalja az emlékezeti rendszerek működését.

Vagy:

Kiemelhetjük a művet/témát is, ilyenkor a téma után zárójelbe tesszük a szerzőt és tőle vesszővel elválasztva az évszámot (lásd Pl. 2.).

Pl. 2.

A munkamemória modell (Baddeley, 1986) szerint egy kontrolláló figyelmi rendszer ellenőrzi a periférikus alrendszereket.

1.1.2. Szó szerinti idézet esetén az idézőjelbe tett idézet után zárójelben a szerző neve, az évszám és az oldalszám vesszőkkel elválasztva szerepel. A hivatkozás a mondat részének

tekintendő, ezért ha a hivatkozás után záró írásjel következik, az a hivatkozás után szerepel („idézet” (név, évszám, oldalszám.)), lásd Pl. 3.

Pl. 3.

„A >>fonológiai<< kifejezés használata tekinthető talán ma a legsemlegesebbnek azon vita szempontjából, hogy a beszéd kódolásának melyik szintje vesz részt a rendszerben” (Baddeley, 2001, 94.).

1.2. Ha több szerzője van egy műnek...

1.2.1. Két szerzőt „és” szócskával kapcsolunk össze a szövegben.

Pl. 4.

Rainville és Price (2003) részletesen tárgyalja a tudat neurobiológiájával kapcsolatos vizsgálatokat.

Pl. 5.

A tudat neurobiológiájával kapcsolatos kutatások (Rainville és Price, 2003) ...

1.2.2. Háromtól öt szerzőig a szövegbeli hivatkozásban kiírjuk az összes szerzőt, a neveket egymástól vesszővel elválasztva (lásd Pl. 6).

Pl. 6.

A testi-lelki egészség megőrzésében a társas támogatás alapvető jelentőségű (Berkman, Glass, Brisette, Seeman, 2000).

1.2.3. Hat vagy annál több szerző esetében csak az első szerzőt írjuk ki, a többieket az „és mtsai” rövidítéssel jelöljük.

Pl. 7.

Atkinson és mtsai (2005) a pszichológia témáinak jó áttekintését nyújtják.

1.3. Ismeretlen szerző esetében a címet és az évszámot hivatkozunk. Könyv esetében a címet *dőlt betűvel*, folyóiratcikk esetében „idézőjelbe téve”.

1.4. Szervezetre való hivatkozásnál az első előfordulásnál kiírjuk a szervezet teljes nevét, ()-ben a rövidítést és az évszámot vesszővel elválasztva (lásd Pl. 8.).

Pl. 8.

Ez az összefoglaló az Amerikai Pszichológiai Társaság (APA, 2008) hivatkozásrendje alapján készült.

Vagy: Eleve ()-ben levő hivatkozásnál []-be tesszük a rövidítést és kiírjuk az évszámot (lásd pl. 9.).

Pl. 9.

A hivatkozás rendjét (Amerikai Pszichológiai Társaság [APA], 2008) illető kérdésekre szívesen válaszolunk.

1.5. Személyes közlésre hivatkozás

Ha olyan közlést szeretnénk a szövegbe beleírni, amit valaki személyesen mondott nekünk, de nem jelent meg semmilyen publikációban, a következőképpen járunk el. Csak a szövegben hivatkozunk (az irodalomjegyzékben nem), a mondanivaló után zárójelben az illető teljes neve, személyes közlés és a közlés időpontja (év, hónap, nap) (lásd Pl. 10.).

Pl. 10.

(Bagdy Emőke – személyes közlés, 2008. 12. 01.)

2. Egyszerre több műre való hivatkozás a szövegben

2.1. Egy szerzőnek több műve esetében a szerző neve után az évszámokat időrendben írjuk a zárójelbe egymástól vesszővel elválasztva (név, évszám, évszám) (lásd Pl. 11.).

Pl. 11.

A stresszel szembeni pszichológiai védőfaktorokat (Bagdy, 2006, 2008) is érdemes megemlítenünk.

2.2. Ugyanazon szerző(k)től ugyanazon évben megjelent több művet az évszám után tett a, b, c (stb.) betűvel látunk el (lásd Pl. 12.), és az irodalomjegyzékben is eszerint szerepelnek.

Pl. 12.

Az implicit tanulásról kiváló összefoglalót ad Kihlstrom (2007a) tanulmánya...

Az anesztézia pszichológiai szempontú áttekintését Kihlstrom (2007b) munkája nyomán tárgyaljuk...

A tudat és hipnózis újabb összefüggéseire Kihlstrom (2007c) mutat rá...

2.3. Több szerzőnek több műve esetében a hivatkozott műveket időrendben írjuk és pontosvesszővel választjuk el egymástól, egyebekben úgy járunk el, mint fentebb (lásd Pl. 13.).

Pl. 13.

A hipnózissal kapcsolatos újabb tanulmányok (De Pascalis, 2007; Lynn, Boycheva, Barnes, 2008) rávilágítottak ...

2.4. Szerzők azonos vezetéknevvel

Ha két vagy több szerző azonos vezetéknevvel bír, a megkülönböztetés érdekében a(z) első keresztnév betűjelét is kiírjuk (lásd Pl. 14.).

Pl. 14.

A vizsgálatok semmiféle kapcsolatot nem mutattak ki a hipnózis iránti fogékonyság és a személyiségvonások között (J.R. Hilgard, 1970). A disszociáció mechanizmusa lényeges szerepet játszik az élmény során (E.R. Hilgard, 1992).

3. Egyéb hivatkozási formák

3.1. A közvetett hivatkozás

Ha nem olvastuk magát az eredeti művet és valaki más említi, a következőképpen járunk el. A mondandó után zárójelbe kerül az eredeti cikk szerzője/szerzői és az évszám vesszővel elválasztva (ahogy ezt korábban – lásd 1.1.1. – láttuk), utána pedig: idézi szerző, évszám (lásd Pl. 15.).

Pl. 15.

Régóta ismert az a jelenség, hogy a kísérleti személyek igyekeznek „jó” kísérleti személynek mutatni magukat (Pierce, 1908, idézi Orne, 1962).

3.2. Internetes hivatkozás a szövegben

Ahol csak lehet, szerzővel és évszámmal hivatkozzunk ugyanúgy, mint az egyéb források esetében és hátul az irodalomjegyzékben adjuk meg a pontos internetes forrás címét és a letöltés dátumát. Utóbbira a világháló folytonos alakulása, változása miatt van szükség. Amennyiben nincs szerző, akkor a szervezetre hivatkozunk (lásd 1.4.), amely az anyagot közzétette. Ha semmilyen támpontunk nincsen, akkor jobb, ha nem használjuk az adott forrást.

3.3. Hivatkozás fordításra a szövegben

Fordítások esetén a szövegben nemcsak a könyv évszámát írjuk ki, amelyben a mű megjelent, hanem az eredeti megjelenés évét is (lásd Pl. 16.)

Pl. 16.

Tedeschi, R. és Calhoun, L. W. (2004/2005) a poszttraumás növekedés elméleti koncepcióját és kísérleti bizonyítékait vizsgálva azt találta ...

V.2. Az Irodalomjegyzék/Hivatkozások formátuma

4. Általános szabályok

Az irodalomjegyzék a mű végén de még az esetleges mellékletek előtt szerepel. Mindazon forrást tartalmazza, amivel a szövegben találkozik az olvasó.

A hivatkozásrend évszámkiemelő, azaz a szerzők neve után szerepel zárójelben a megjelenés éve.

A hivatkozott forrásokat a szerzők neve szerint ABC-rendbe szedve tesszük közzé.

A magyar szerzőtől magyar nyelven megjelent művek esetében az irodalomjegyzékben a vezetőknév után nincs vessző, minden egyéb esetben (külföldi szerző, magyar szerző angol nyelvű publikációja) van.

Ha két szerző van, & jel kerül a két szerző közé. Ha több szerző van, az & jel mindig az utolsó előtti és az utolsó szerző közé kerül.

4.1. Ugyanazon szerzőtől több mű

Ha ugyanazon szerzőtől több mű is szerepel, akkor először azokat a forrásokat közöljük, ahol egyedüli szerző, majd utána a társszerzőseket, mindegyiket időrendben, a legrégebbivel kezdve és a legfrissebbel befejezve (lásd Pl. 17).

Pl. 17.

Kihlstrom, J.F. (1993). The continuum of consciousness. *Consciousness & Cognition*, 2, 334-354.

Kihlstrom, J.F. (2005). Dissociative disorders. *Annual Review of Clinical Psychology*, 1, 227–253.

Kihlstrom, J.F., Schacter, D.L., Cork, R.C., Hurt, C.A., & Behr, S.E. (1990). Implicit and explicit memory following surgical anesthesia. *Psychological Science*, 1, 303-306.

Kihlstrom, J.F., Barnhardt, T.M., & Tataryn, D.J. (1992). The psychological unconscious: Found, lost, and regained. *American Psychologist*, 47, 788-791.

4.2. Hivatkozás folyóiratcikkekre

A szerző vezetéknevét és keresztnévének/keresztnéveinek első betűjét írjuk ki, majd zárójelben az évet a zárójel után ponttal. A folyóiratcikk címét álló betűvel írjuk és kisbetűvel írjuk a szavakat. A cím után pontot teszünk.

A *folyóirat nevét és az évfolyamot (volume) dőlt betűvel* írjuk és vesszővel választjuk el egymástól. A végén megadjuk a pontos kezdő és záró oldalszámot nagyköötőjellel a számok között (lásd pl. 18.).

Pl. 18.

Kihlstrom, J.F. (2005). Dissociative disorders. *Annual Review of Clinical Psychology*, 1, 227–253.

4.2.2. Ha a folyóirat oldalszámozása számonként újrakezdődik, akkor az évfolyam után (space nélkül) zárójelben, álló betűvel feltüntetjük a számot is (lásd Pl. 19.).

Pl. 19.

Dasgupta, S. (2004). Is creativity a Darwinian process? *Creativity Research Journal*, 16(4), 403–413.

4.3. Hivatkozás nem szakmai sajtótermékekre (heti- és napilapok)

Minden esetben a megjelenés pontos napját is jelöljük, egyebekben úgy járunk el, mint a folyóiratcikk esetében.

4.4. Hivatkozás könyvekre

A hivatkozás általános formája a következő:

Szerző (évszám). *Cím dőlt betűvel: Alcím nagy kezdőbetűvel.* Helység: Kiadó.

4.4.1. A szerző(k) által írt (azaz nem szerkesztett) könyvek:

Pl. 20.

Blackmore, S. (2004). *Consciousness: An introduction*. NY: Oxford University Press.

4.4.2. Szerkesztett kötetek esetében magára a szerkesztett könyvre a következőképpen hivatkozunk. Ha egy szerkesztője van a (nem magyar nyelvű) könyvnek, akkor az évszám elé zárójelbe írjuk, hogy Ed. (lásd Pl. 21.). Ha több szerkesztője van a (nem magyar nyelvű) könyvnek, akkor az évszám elé zárójelbe az Eds. rövidítés kerül és a szerzőket ha kettő van & jellel, ha több, vesszővel választjuk el egymástól (lásd Pl. 22, 23.). Magyar nyelvű szerkesztett kötetek esetében a zárójelbe a „Szerk.” rövidítés kerül függetlenül a szerkesztők számától (lásd Pl. 22.).

Pl. 21.

Tart, C.T. (Ed.). (1966). *Altered states of consciousness*. New York: Doubleday.

Pl. 22.

Velmans, M. & Schneider, S. (Eds.). (2007). *The Blackwell Companion to Consciousness*. Oxford: Blackwell.

Pl. 23.

Bagdy E., Mirnics Zs., & Vargha A. (Szerk.). (2007). *Egyén – Pár – Család. Tanulmányok a pszichodiagnosztikai tesztadaptációs és tesztfelkészítési kutatások köréből*. Budapest: Animula.

Vértes G. (Szerk.). (2006). *Hipnózis – hipnoterápia*. Budapest: Medicina.

4.5. Hivatkozás szerkesztett könyvben megjelent tanulmányra

Az irodalomjegyzékben a tanulmánynak is szerepelni kell és külön a szerkesztett könyvnek is. A tanulmányra a következőképpen hivatkozunk:

Tanulmány szerzője, A. B. (a könyv évszáma). Tanulmány címe álló betűvel. In A. B. Szerző, (Ed.). *Könyv címe dőlt betűvel* (pp. oldalszám – oldalszám). Helység: Kiadó.
(Lásd Pl. 24, 25.)

Pl. 24.

Merikle, P. (2007). Preconscious processing. In M.Velmans & S. Schneider (Eds.). *The Blackwell Companion to Consciousness* (pp. 512 – 525). Oxford: Blackwell.

Ha a tanulmánynak két szerzője van: & jelet teszünk a szerzők közé:

Pl. 25.

Trevarthen, C. & Reddy, V. (2007). Consciousness in infants. In M. Velmans & S. Schneider (Eds.). *The Blackwell Companion to Consciousness* (pp. 41 – 58). Oxford: Blackwell.

4.6. Hivatkozás fordításra

Pl. 26.

Tedeschi, R. & Calhoun, L. W. (2004/2005). Poszttraumás növekedés: elméleti alapok és empirikus bizonyítékok. In Kulcsár Zs. (Szerk.). *Teher alatt* (pp. 35 – 67). Budapest: Trefort. (Eredeti: Posttraumatic growth: Conceptual foundations and empirical evidence. *Psychological Inquiry*, 15(1), 1 – 18. Fordította: Kulcsár Zsuzsanna, Nagy Henriett és Varga Bernadett)

4.7. Hivatkozás absztraktra, szerkesztői levélre

A fenti szabályokat követjük, csak a cím után []-be odaírjuk, hogy [Absztrakt] és ilyenkor a cím utáni pontot az [Absztrakt] után tesszük ki (lásd Pl. 27.).

Pl. 27.

Butler, A. B. (2008). Evolution of brains, cognition and consciousness [Absztrakt]. *Brain Research Bulletin*, 75, 442 – 449.

Kihlstrom, J.F. (1995). Recovered memories: British Psychological Society "misleading" [Szerkesztői levél]. *The Therapist*, 2(4), 45-46.

4.8. Hivatkozás konferenciaelőadásra

Konferenciaelőadások esetén a következő az eljárás:

Szerző, A. B. (évszám). Előadás címe. Előadás a Társaság és konferencia neve/címe. Helység, Év. hónap nap-nap. (lásd Pl. 28.).

Pl. 28.

Vargha A. & Bánsági P. (2006). A Közös Rorschach Vizsgálat processzometriai szempontú elemző szoftvere. Előadás a Magyar Pszichológiai Társaság XVII. Országos Tudományos Nagygyűlésén. Budapest, 2006. május 25-27.

Vargha, A. (2008). ROPstat: A new statistical software especially suited for investigations with couples. Paper presented to the 3th European Congress of Methodology, Oviedo, Spain, July 8 – July 12, 2008.

4.9. Hivatkozás internetes forrásra az irodalomjegyzékben:

Shotton, M. A. (1989). Computer addiction? A study of computer dependency. Retrieved February 29, 2008, from <http://www.ebookstore.tandf.co.uk/html/index.asp>

Magyar nyelvű forrás esetén a "Retrieved" szó helyett a "Letöltve" szerepel, magyar dátumformátummal.

5. A hivatkozásrendhez a példákban felhasznált irodalom jegyzéke

- Atkinson, R. L., Hilgard, E. J., Smith, E.E., Nolen-Hoeksema, S., Frederickson, B.L., & Loftus, G.R. (2005). *Pszichológia*. Budapest: Osiris kiadó.
- Baddeley, A. D. (1986). *Working memory*. Oxford: OUP.
- Baddeley, A. D. (2001). *Az emberi emlékezet*. Budapest: Osiris.
- Bagdy, E. (2006). Testi utakon a lelkiek felé. In Zsolnai M. (Szerk.). (2006). *Mesterkurzus*. (pp. 270 – 283). Budapest: Saxum.
- Bagdy, E. (2008). *Pszichofitness: Kacagás-kocogás-lazítás*. Budapest: Animula.
- Bagdy E., Mirnics Zs., & Vargha A. (Szerk.). (2007). *Egyén – Pár – Család. Tanulmányok a pszichodiagnosztikai testadaptációs és tesztfelkészítési kutatások köréből*. Budapest: Animula.
- Berkman, L. F., Glass, T., Brisette, I., & Seeman, T. E. (2000). From social integration to health: Durkheim in the new millennium. *Social Science & Medicine*, 51(6), 843 – 857.
- Blackmore, S. (2004). *Consciousness: An introduction*. NY: Oxford University Press.
- Butler, A. B. (2008). Evolution of brains, cognition and consciousness [Absztrakt]. *Brain Research Bulletin*, 75, 442 – 449.
- Dasgupta, S. (2004). Is creativity a Darwinian process? *Creativity Research Journal*, 16(4), 403–413.
- De Pascalis, V. (2007). Phase-ordered gamma oscillations and the modulation of hypnotic experience. In G. A. Jamieson, (Ed.). *Hypnosis and conscious states: The cognitive neuroscience perspective* (pp 67 – 89). Oxford, New York: Oxford University Press.
- Hilgard, J. R. (1970). *Personality, and hypnosis: A study of imaginative involvement*. Chicago: University of Chicago Press.
- Hilgard, E. R. (1992). Dissociation and theories of hypnosis. In Fromm, E., & Nash, M. R. (Eds) *Contemporary hypnosis research* (pp. 69 – 101). New York: Guilford Press.
- Kihlstrom, J.F. (1993). The continuum of consciousness. *Consciousness & Cognition*, 2, 334 – 354.
- Kihlstrom, J.F. (1995). Recovered memories: British Psychological Society "misleading" [Letter to the Editor]. *The Therapist*, 2(4), 45 – 46.
- Kihlstrom, J.F. (2005). Dissociative disorders. *Annual Review of Clinical Psychology*, 1, 227 – 253.
- Kihlstrom, J.F., Schacter, D.L., Cork, R.C., Hurt, C.A., & Behr, S.E. (1990). Implicit and explicit memory following surgical anesthesia. *Psychological Science*, 1, 303 – 306.
- Kihlstrom, J.F., Barnhardt, T.M., & Tatarzyn, D.J. (1992). The psychological unconscious: Found, lost, and regained. *American Psychologist*, 47, 788 – 791.

- Kihlstrom, J.F., Dorfman, J., & Park, L. (2007a). Implicit and explicit learning and memory. In M. Velmans & S. Schneider (Eds.). *Blackwell companion to consciousness*. (pp. 525 – 539). Oxford, U.K.: Blackwell.
- Kihlstrom, J.F., & Cork, R.C. (2007b). Anesthesia. In M. Velmans & S. Schneider (Eds.). *Blackwell companion to consciousness*, (pp. 628 – 639). Oxford, U.K.: Blackwell.
- Kihlstrom, J.F. (2007c). Consciousness in hypnosis. In P.D. Zelazo, M. Moscovitch, & E. Thompson (Eds.). *Cambridge handbook of consciousness* (pp. 445 – 479). Cambridge: Cambridge University Press.
- Kulcsár Zs. (Szerk.). (2005). *Teher alatt*. Budapest: Trefort.
- Merikle, P. (2007). Preconscious processing. In M. Velmans & S. Schneider (Eds.). *The Blackwell Companion to Consciousness* (pp. 512 – 525.). Oxford: Blackwell.
- Lynn, S. J., Boycheva, E., & Barnes, S. (2008). To assess or not assess hypnotic suggestibility? That is the question. *American Journal of Clinical Hypnosis*, 51, 161 – 165.
- Orne, M. T. (1962). On the social psychology of the psychological experiment: With particular reference to demand characteristics and their implications. *American Psychologist*, 17, 776 – 783.
- Rainville, P. & Price, D. D. (2003). Hypnosis phenomenology and the neurobiology of consciousness. *International Journal of Clinical and Experimental Hypnosis*, 51, 105 – 129.
- Tart, C.T. (Ed.). (1966). *Altered states of consciousness*. New York: Doubleday.
- Tedeschi, R. & Calhoun, L. W. (2004/2005). Poszttraumás növekedés: elméleti alapok és empirikus bizonyítékok. In Kulcsár Zs. (Szerk.). *Teher alatt* (pp. 35 – 67). Budapest: Trefort. (Eredeti: Posttraumatic growth: Conceptual foundations and empirical evidence. *Psychological Inquiry*, 15(1), 1 – 18. Fordította: Kulcsár Zsuzsanna, Nagy Henriett és Varga Bernadett)
- Trevarthen, C. & Reddy, V. (2007). Consciousness in infants. In M. Velmans & S. Schneider (Eds.). (2007). *The Blackwell Companion to Consciousness* (pp. 41 – 58). Oxford: Blackwell.
- Vargha A. & Bánsági P. (2006). A Közös Rorschach Vizsgálat processzometriai szempontú elemző szoftvere. Előadás a Magyar Pszichológiai Társaság XVII. Országos Tudományos Nagygyűlésén. Budapest, 2006. május 25-27.
- Vargha, A. (2008). ROPstat: A new statistical software especially suited for investigations with couples. Paper presented to the 3th European Congress of Methodology, Oviedo, Spain, July 8 – July 12, 2008.
- Velmans, M. & Schneider, S. (Eds.). (2007). *The Blackwell Companion to Consciousness*. Oxford: Blackwell.
- Vértés G. (Szerk.). (2006). *Hipnózis – hipnoterápia*. Budapest: Medicina.

VI. ETIKAI ELJÁRÁSREND

A KRE PSZICHOLOGIA SZAKÁN VÉGZETT MŰHELYMUNKA- ÉS SZAKDOLGOZATI KUTATÁSOK ETIKAI ELJÁRÁSRENDJE

A dokumentumot készítette: a KRE Pszichológiai Intézet *Intézeti Etikai Bizottsága*.
A Bizottság elnöke: Dr. Hadházi Éva,
tagjai: Benczúr Lilla, Dr. Kovai Melinda, Dr. Mirnics Zsuzsanna.

1. Általános előírások

A műhelymunkák és szakdolgozatok etikai megfeleléséért alapvetően a mindenkori témavezető felelős. A műhelymunkák és szakdolgozatok elkezdéséhez a Hallgatónak szüksége van az Oktató etikai szempontú jóváhagyására, mely nélkül nem kezdheti el az adatfelvételt, vizsgálatot. Az Oktató a tanszékek által megállapított határidőre benyújtott kutatási forgatókönyv alapján dönt az etikai (és módszertani) jóváhagyásról. Az elkészült szakdolgozatról / műhelymunkáról a **témavezető** egy „formanyomtatvány” (ld. 1. sz. melléklet) kitöltésével és aláírásával nyilatkozik, hogy etikai szempontból semmilyen kifogásolnivalót nem talált, a hallgató a témavezető ezen nyilatkozatát köteles csatolni a dolgozatához.

Amennyiben a témavezető nem minősített oktató, akkor az engedélyt a Tanszékvezető írja alá, hisz a tanszékén foglalkoztatottak munkáját ő felügyeli, koordinálja.

A Hallgatónak csatolnia kell a szándéknyilatkozatot (2. sz. melléklet) a dolgozatához, melyben nyilatkozik, hogy a vizsgálatot az etikai engedélyben foglaltak szerint hajtja végre.

Minden vizsgálathoz szükséges a vizsgálati személyek írásos beleegyező nyilatkozata, melyet a hallgató 5 évig köteles őrizni, de ezeket csatolni nem kell és nem is szabad a dolgozathoz. A beleegyező nyilatkozatokat a témavezető vagy az Intézet Etikai Bizottsága bármikor bekérheti ellenőrzés céljából. A vizsgálatban részt vevők anonimitását biztosítani kell, és ennek módját pedig dokumentálni a dolgozatban (pl. kódrendszer).

2. A Hallgató a műhelymunka során ...

- saját ötlet esetén műhelymunkát vagy szakdolgozatot alapvetően egészséges felnőtt emberekkel végezhet.

- bekapcsolódhat folyó klinikai jellegű (betegvizsgálat) kutatásba. Ebben az esetben az adott kutatás vezetőjének nyilatkozatát kell csatolni a dolgozathoz, melyben a kutatás vezetője nyilatkozik arról, hogy hozzájárul a hallgató kutatásban való részvételéhez, és a hallgató a továbbiakban az ő útmutatása alapján jár el.

- 18 év alatti személyekkel végzett kutatás esetén minden esetben szülői hozzájárulást kér.

- intézményben folyó kutatások esetén (óvoda, iskola, idősok otthona, stb.) az intézmény vezetőjének írásos nyilatkozatát is csatolni kell, melyben az intézmény vezetője hozzájárul a vizsgálat lefolytatásához, tehát befogadja a Hallgató kutatását.

- empirikus vizsgálat esetén a vizsgálati személyek írásos beleegyező nyilatkozata után végezhet, melyet a hallgató 5 évig köteles őrizni. A beleegyező nyilatkozatokat a témavezető vagy az Intézet Etikai Bizottsága bármikor bekérheti ellenőrzés céljából. A dolgozathoz csak az üres mintapéldányt kell mellékelni, hogy mit töltöttek ki a vizsgálati személyek. Kivételt képeznek ez alól a *kérdőíves anoním internetes vizsgálatok*, ilyen esetekben *nem kérünk* írásos

beleegyező nyilatkozatot, de ott is világosan le kell írni, hogy mi a kutatás célja, mire fogjuk felhasználni az adatait, értse meg a kitöltő, hogy a kitöltéssel elfogadja a feltételeket és hozzájárul az adatai feldolgozásához. (Amennyiben személyesen küldi vissza megadott e-mail címre a kitöltött kérdőíveket, azaz az anonimitás nem biztosított teljes mértékben, akkor már kérünk beleegyező nyilatkozatot.)

3. Az Intézeti Etikai Bizottság bevonásának rendje

Etikai kérelemmel kell fordulni az **Intézeti Etikai Bizottsághoz**, ha:

- a témavezető valamit aggályosnak talál, ebben az esetben a témavezető jelzi a Bizottság felé az állásfoglalás igényét, a Hallgató pedig eljuttatja kérelmét a 3. sz. Mellékletben foglaltak szerint a Bizottsághoz.
- egészséges felnőtt emberekkel folytatott fájdalommal kapcsolatos kutatásról van szó
- ha klinikai kutatásba való bekapcsolódásról (betegvizsgálatról) van szó, mert abban az esetben szükség van az **Egészségügyi Tudományos Tanács Tudományos és Kutásetikai Bizottsága** (ETT TUKEB) engedélyére is (az eljárásról ld. 4. és 5. sz. Melléklet). Az ETT TUKEB-hez az Intézeti Etikai Bizottság jóváhagyása után lehet fordulni és csatolni kell ezt a jóváhagyást az ETT TUKEB-hez írt kérelemhez.

Minden olyan esetben mikor a Bizottság dönt a felmerült etikai kérdésben, akkor a bizottság állásfoglalását csatolni kell a dolgozathoz!!!

Mivel a Magyar Pszichológusok Etikai Kódexe (ld. idevágó rész a 3.sz. mellékletben) nem tesz különbséget a „papír – ceruza” illetve internetes adatgyűjtés között, az internetes adatgyűjtésre is ugyanazok a szabályok érvényesek.

A hallgatók munkájának megkönnyítése érdekében belső, intézeti hatáskörben hoztunk egy olyan döntést, hogy *16 éves kortól* kezdődően, *internetes adatgyűjtéshez* az anonimitás biztosítása mellett, nem kérünk szülői hozzájárulást, *ha a vizsgálat kockázata alacsony*.

A kockázatot a témavezető ítéli meg, ahogy eddig is tette!

A fejezet mellékletei:

Etikai eljárásrend 1 sz. melléklet: Témavezetői etikai nyilatkozat

Etikai eljárásrend 2 sz. melléklet: Hallgatói szándéknyilatkozat

Etikai eljárásrend 3 sz. melléklet: A SZEK vonatkozó alapelvei

Etikai eljárásrend 4 sz. melléklet: Az etikai kérvény főbb és kötelező pontjai

Etikai eljárásrend 5 sz. melléklet: Az ETT TUKEB eljárásrendje

A pszichológia szakon készítendő dokumentumok szabályozása
Hallgatók számára

Etikai eljárásrend 1 sz. melléklet:

TÉMAVEZETŐI ETIKAI NYILATKOZAT

Alulírotttémavezetőként igazolom, hogyhallgató, vizsgálatában az elvárható szakszerűség követelményei szerint járt el, kizárva minden olyan feltételt, körülményt, amely a vizsgálatban résztvevőkre káros hatással vagy következménnyel járhatott volna. A vizsgálati adatok elemzésénél az összes releváns adatot figyelembe vette.

A hallgató tisztában van azzal, hogy a kutatás nyers és közbülső adatainak megőrzéséről legalább öt évig gondoskodnia kell, annak érdekében, hogy adatainak hitelességét bármikor igazolhassa.

Szakedolgozata / Műhelymunkája megfelel a Magyar Pszichológiai Társaság – Magyar Pszichológusok Érdekvédelmi Egyesülete által 2004-ben elfogadott *Pszichológusok Szakmai Etikai Kódexében* meghatározott követelményeknek.

.....

Témavezető

Kelt:

*** Ha esetleg a szakdolgozat nem vizsgálati személyek bevonásával készült empirikus munka, akkor az erre vonatkozó részeket a nyilatkozatból ki kell hagyni.

Etikai eljárásrend 2 sz. melléklet:

A vizsgálatvezető szándéknyilatkozata

Alulírott vállalom, hogy a vizsgálat engedélyezése esetén a vizsgálati tervet annak előírásai és az engedélyező határozatban foglaltak szerint hajtom végre.

Kelt:

.....

KRE BTK Pszichológiai Intézet
1037. Budapest. Bécsi út 324.

Etikai eljárásrend 3 sz. melléklet:

A SZEK vonatkozó alapelvei

KUTATÁSETIKAI ALAPELVEK

1. A pszichológusnak az alap- és alkalmazott kutatások során mind a vizsgálatok tervezésekor, mind azok végrehajtásakor egyaránt ügyel arra, hogy az elvárható szakszerűség követelményei szerint járon el. (Lásd SzEK 3. fejezet.)
2. Amennyiben a kutatáshoz intézményi jóváhagyásra van szükség, megadja a kutatásról a szükséges információkat, és előzetesen engedélyt szerez a kutatáshoz. A kutatást az engedélynek megfelelően végzi el.
3. A kutatásban vizsgálati személyként (továbbiakban v. sz.) való részvételtől maga a v. sz. dönt. Az írásbeli „informált beleegyezés” megszerzéséhez, a résztvevők számára érthető módon, az alábbiakról ad tájékoztatást:
 - (a) a kutatás célja, előre látható tartama, az alkalmazott eljárások, módszerek; (b) a részvétel megtagadás és a kutatásból való kilépés joga; (c) a megtagadás vagy kilépés előre látható következményei;
 - (d) a kutatás minden olyan tényezője, amely befolyásolhatja a részvételi szándékot (pl. potenciális veszélyek, hátrányok);
 - (e) a kutatás várható pozitív eredményei;
 - (f) a titoktartás határai;
 - (g) a részvételért járó juttatások;
 - (h) kihez lehet fordulni a kutatásban résztvevők jogaira vonatkozó kérdésekben.
4. Amennyiben a v. sz. e kérdésben nem képes felelősséggel dönteni (pl. elmebeteg, fogyatékos vagy kiskorú), akkor a döntés joga az érte felelős személyt, illetőleg a törvényes képviselőt illeti.
5. Nem kell a résztvevők informált beleegyezését kérnie, (a) ha a kutatásról joggal feltételezhető, hogy nem okoz semmiféle terhelést vagy károsodást, (pl. a rendes oktatási folyamatok, oktatási vagy nevelési módszerek vizsgálata, névtelen kérdőíves felmérések, természetes megfigyelések, olyan munkakör vagy szervezeti hatékonyság kutatások, amelyek nem jelentenek kockázatot a résztvevők foglalkoztatására vagy személyiség jogaira); (b) ha egyébként a kutatást valamilyen törvény, rendelet vagy intézményi előírás lehetővé teszi.
6. Kutatásai során kizár minden olyan feltételt, körülményt, amely a v. sz.-re káros hatással vagy következménnyel járhat.óü
7. Ha a kutatásoknál magnetofon, rejtett mikrofon, videomagnó vagy detektívtükör alkalmazása válik szükségessé, ehhez előzetesen a kliens (vagy az érte törvényesen felelős személy) írásos beleegyezését kéri, és gondoskodik arról, hogy a vizsgálati személy viselkedését illetéktelenek ne figyelhessék meg. Ha e gyakorlattól szakmai megfontolásból el kell térni, akkor a v. sz.-t utólag világosítja fel arról, hogy viselkedése milyen módon került megfigyelésre, illetve regisztrálásra. A rögzített anyag további felhasználására csak a kliens írásbeli beleegyezésével kerülhet sor.

8. Fokozottan megterhelő hatások vagy utóhatások kockázatával járó, vagy megtévesztéses helyzetek csak akkor iktathatók be a kutatásba, ha olyan problémáról van szó, amelyet más módon nem lehet szakszerűen megvizsgálni. Ezek a terhelések azonban a személy méltóságát nem sérthetik; felelősséggel vállalható keretek (mértékek) között kell, hogy maradjanak, és csupán az összes szükséges elővigyázatossági rendszabály megtartásával alkalmazhatók, illetve a megtévesztéses kutatások befejezése után résztvevőket tájékoztatja. Alkalmat teremt a résztvevők számára arra, hogy megterhelő élményeiket feldolgozhassák.
9. Amennyiben kliensekkel, egyetemi hallgatókkal vagy beosztottakkal folytat kutatást, megfelelő garanciákat vállal annak megakadályozására, nehogy a résztvevő jelölteket hátrányos következmények érijék a részvétel megtagadása vagy a kísérletből való menet közbeni kilépés miatt.
10. Az alap- és alkalmazott pszichológiai kutatások tervezésekor, azok folyamatában és az eredmények közlésénél egyaránt ügyel arra, hogy minimális legyen a vizsgálat félreértelmezhetősége. A vizsgálati adatok elemzésénél az összes releváns adatot figyelembe veszi. Semmit nem hagy ki vagy nem titkol el, ami a vizsgálati eredményeket, vagy azok értelmezését megváltoztathatja. (Az eredménytelenségről is beszámol.)
11. A kutatások nyers és közbülső adatainak megőrzéséről - annak érdekében, hogy adatainak hitelességét bármikor igazolhassa – legalább öt évig gondoskodik.
12. A kutatási eredmények közlése után nem tagadja meg az adatok átadását azoktól a kompetens szakemberektől, akiknek célja az adatok újraelemzése. Nem adható ki az az adat, amely a vizsgálati személy titoktartásra való jogát sérti, illetve ha kiadását törvényes előírások tiltják.
13. Betartja az eredmények publikálásának általános etikai szabályait, beleértve a formai követelményeket is (hivatkozás módja, társszerzőség, a kliensek vagy azok képviselőinek beleegyezése, köszönetnyilvánítás stb. (Lásd a SzEK 7. fejezete).
14. A kutató pszichológus számol azzal, hogy a v. sz.-szel való kapcsolata bizonyos körülmények között kliensi viszonyonak fogható fel, illetve szándékától függetlenül ilyenné fejlődhet. Ebben az esetben a helyzet megoldására törekszik. Ha az új szerepet (pl. terapeuta, szaktanácsadó stb.) felvállalhatja (rendelkezik a megfelelő szakmai kompetenciával, és új szerepe a kutatással összeegyeztethető), akkor a továbbiakban a speciális (pl. klinikai) szakmai etikai szabályok is kötelezik. Ha az új szerepet nem vállalhatja fel, akkor azt a v. sz.-szel tisztázza, és adott esetben külső segítségről gondoskodik.
15. Állatokkal folytatott pszichológiai kutatótevékenység szabályai:
 - (a) Az állatokkal való kísérletezés során betartja az állatvédelmi törvényt, és eleget tesz az egyéb vonatkozó szabályozásoknak is.
 - (b) Olyan kísérleteknél, amelyeknél az állat testi épségébe való beavatkozás történik, állatorvos közreműködése szükséges.
 - (c) A kísérleti állatok elhelyezését, gondozását, etetését állatorvos vagy más, ebben kompetens szakember ellenőrzi.
 - (d) Az állatkísérleteket úgy tervezi meg, illetve hajtja végre, hogy az állatok ne legyenek kitéve indokolatlan veszélynek vagy fájdalomnak, kivéve, ha alternatív

A pszichológia szakon készítendő dokumentumok szabályozása
Hallgatók számára

eljárás nem létezik és a beavatkozást a kutatás vagy kísérlet tudományos, oktatási vagy gyakorlati értéke igazolja.

- (e) Amennyiben a kísérlet során bizonyos beavatkozások elkerülhetetlenül fájdalmat okoznak az állatnak (pl. elektróda beépítése), de maga a fájdalom irreleváns a kísérlet célját tekintve, az állatot a kutató érzésteleníti.
- (f) A kísérlet befejezése után a kutató gondoskodik az állat normális közérzetének helyreállításáról (pl. gyógyszeres utókezeléssel).
- (g) Amennyiben a kísérlet befejeztével az állat nem tartható életben, úgy a kutató gondoskodik arról, hogy az állat kimúlása szenvedésmentes legyen.

KÖZLÉS, PUBLIKÁLÁS

1. A pszichológus mindenfajta - akár tudományos, akár ismeretterjesztő jellegű - közlésnél követi és betartja a publikálás nemzetközileg elfogadott szabályait, továbbá tekintetbe veszi a célzott közönség (olvasó, hallgató) feltételezhető képzettségét és a tárgyban való tájékozottságának mértékét. Mindenkor közérthetően, világosan fogalmaz, a félreértés, félremagyarázás lehetőségét igyekszik kizárni. Erre figyelmet fordít a nem pszichológus (pl. orvos, mérnök, pedagógus, közgazdász) képzettségű kollégáknak vagy a megbízóinak adott jelentéseiben, ill. szóbeli közléseiben is.
2. Tudományos, szakmai köröknek szánt publikációiban olyan tájékoztatást ad, amely az olvasók számára állításainak hitelességét és helyességét kontrollálhatóvá teszi.
3. Csak olyan közleményekhez adja a nevét, amely a saját teljesítménye, vagy jelentős a kutatáshoz való hozzájárulása. Gondosan ügyel arra, hogy az olvasó világosan informálva legyen arról, hogy a kérdés fölvetésében, az alkalmazott módszerben, az eredmények elemzésében és értékelésében mi és mennyi a szerző saját szellemi terméke, és mi az, amit másoktól vett át. Nem közli mások munkáinak részleteit vagy adatait a sajátjaként, még akkor sem, ha az eredeti szerző művét vagy adatforrását esetenként idézi is. Amennyiben a szerző mások munkáit használja fel, a szövegben és a bibliográfiában pontosan hivatkozik a forrásra, amennyiben szó szerinti közlésre kerül sor, idézőjelet alkalmaz.
4. A kutatási eredményekről történő beszámolóskor nem közöl eredetiként olyan szövegeket, adatokat, amelyeket már előzetesen máshol is publikált. Ilyen szövegek, adatok közlésére csak az eredeti publikációra való megfelelő hivatkozás mellett kerülhet sor.
5. A közleményekben a szerzők felsorolása lehetőleg pontosan tükrözze hozzájárulásuk mértékét. Pusztán a beosztás vagy a cím nem jogosít fel senkit arra, hogy a hozzájárulásánál nagyobb publikációs érdeme legyen. A kutatáshoz vagy a közleményhez való kisebb hozzájárulásokat lábjegyzetben vagy a bevezetőben ismerik el.

Ha a nappali, levelezős vagy szakirányú képzés hallgatója műhelymunkát, szakdolgozatot, OTDK-dolgozatot vagy más olyan kutatást szeretne publikálni, amelyben a Károli Gáspár Református Egyetem Pszichológiai Intézetének oktatója volt a témavezetője, akkor köteles a publikálás előtt a témavezetővel egyeztetni és a témavezetőt is feltüntetni társszerzőként, valamint minden más oktatót, aki segítette a hallgató szóban forgó kutatását konzultációkkal vagy más módon. (Pszichológiai Intézet – Intézeti értekezlet 2015. február 3.)

A pszichológia szakon készítendő dokumentumok szabályozása
Hallgatók számára

6. A nem pszichológus szakembereknek szóló publikációkban (ismeretterjesztő cikkek, előadások) pszichológiai vizsgálóeljárásokat (tesztek stb.) úgy ismertet, hogy azok felhasználhatósága ne csökkenjen, és ne tegye lehetővé az illetéktelen alkalmazást.
7. Aki konferencia előadásra, publikálásra, ösztöndíjra, kutatási támogatásra szánt anyagokat lektorál, tiszteletben tartja a titoktartási kötelezettséget és a szerzői jogokat.

Forrás: PSZICHOLÓGUSOK SZAKMAI ETIKAI KÓDEXE; Magyar Pszichológiai Társaság – Magyar Pszichológusok Érdekvédelmi Egyesülete, Budapest, 2004.

Etikai eljárásrend 4 sz. melléklet:

Az etikai engedély főbb és kötelező pontjai

I. Vizsgálati terv:

- A kérelmező neve, székhelye (lakcíme)
- A vizsgálat célja, elrendezése, módszertana, megszervezése, publikációs elvek
- A vizsgálati alanyok bevonási és kizárási kritériumai, a toborzás módja
- A vizsgálatba bevinni kívánt vizsgálati alanyok száma, illetve köre, neme, életkora
- A vizsgálat során nyert adatok statisztikai feldolgozásának módszere
- A vizsgálat tervezett ideje és vizsgálat helye
- A kutató által összefoglalt kockázat / haszon elemzés, illetve a kutató által lényegesnek tartott egyéb etikai szempontok, valamint ezek kezelésének / megoldásának tervezett módjai
- A kutatás anyagi fedezetének forrása
- Az egészségügyi szolgáltató neve és székhelye
- A kutatásban részt vevő szakemberek névsora, szakmai bemutatása, annak listája, ki miért felelős a kutatásban.

II. A vizsgálatvezető szakmai önéletrajza

III. A toborzásra vonatkozó tervezet

IV. Tájékoztatás a vizsgálatban résztvevők számára

V. A vizsgálati alanyok tájékoztatott beleegyező nyilatkozata

VI. A vizsgálatban használt kérdőív, módszer

VII. Az egészségügyi szolgáltató vezetőjéhez intézett bejelentés

VIII. A vizsgálatvezető szándéknyilatkozata

IX. Az orvos szakmai vezető szándéknyilatkozata

Etikai eljárásrend 5 sz. melléklet:

Az ETT TUKEB eljárás rendjéről

BEAVATKOZÁSSAL NEM JÁRÓ VIZSGÁLATOK

Beavatkozással nem járó vizsgálatot végezni az ETT TUKEB szakmai-etikai engedélyének birtokában lehet. (235/2009.(X.20.) Kormányrendelet 17.§ (1) alapján). A Megbízó a TUKEB-hez nyújtja be a kérelmet, a módosítást is, és az orvostechikai eszközzel kapcsolatos kérelmet is (235/2009.(X.20.)Kormányrendelet 18.§ alapján).

ELBÍRÁLÁS SORÁN A TUKEB ÉRTÉKELI:

(235/2009.(X.20.) Kormányrendelet 18.§ alapján).

- Valóban beavatkozással nem járó-e
- Érdemi, szakmai tudományos kérdéssel foglalkozó-e és módszerei alkalmasak-e megválaszolásra
- Betegtájékoztató és betegbeleegyező nyilatkozat, toborzás szövege megfelelő-e

NÉHÁNY LÉNYEGES INFORMÁCIÓ

- **Beadvány** 2 példányban. **Beadvány részei: 1./ kérelem, 2./ csatolt mellékletek, 3. / kutatási terv.** A beadvány **tartalmi követelményeit** a (23/2002.(V.9.)EüM rendelet 20/E.§) tartalmazza. (Vizsgálati terv, vizsgálatvezető szakmai önéletrajza, betegtájékoztató és betegbeleegyező nyilatkozat, toborzás tervezetét, a 2. sz. mellékletben jelzett „bejelentőt”. Igazgatási szolgáltatási díj befizetéséről szóló igazolást, a kérelmező nevét, székhelyét, szándéknyilatkozat hogy a vizsgálati tervet a határozatban foglaltak szerint hajtja végre. A vizsgálat célját, elrendezését, módszertanát, megszervezését, publikációs elveket, alanyok bevonási és kizárási kritériumait, toborzás módját, bevonni kívánt alanyok számát, körét, nemét, életkorát, statisztikai feldolgozás módszerét, vizsgálat idejét és helyét, anyagi fedezet forrását, egészségügyi szolgáltató nevét és székhelyét.).
- **Résztvevők toborzását** (23/2002.(V.9.)EüM rendelet 20/F.§)
- **Cselekvőképes, cselekvőképtelen és korlátozottan cselekvőképesek bevonási kritériumai** (23/2002.(V.9.)EüM rendelet 20/G.§)
- A kutatásba bevonni kívánt **cselekvőképes betegek** számára készült **tájékoztató és betegbeleegyező nyilatkozat** tartalmi követelményeit (23/2002.(V.9.)EüM rendelet 20/H.§, 20/I.§, és 20/J§.) (**Kiskorúakról** a 20/I§. rendelkezik).
- **Beszámolási** és jelentési kötelezettségről a (23/2002.(V.9.)EüM rendelet 20./O§) rendelkezik
- **Díjfizetésről** (23/2002.(V.9.)EüM rendelet 20./R.§) rendelkezik
- **Honlapon megjelentetés** (23/2002.(V.9.)EüM rendelet 20./S.§) rendelkezik

Forrás: ELJÁRÁSI REND EGÉSZSÉGÜGYI TUDOMÁNYOS TANÁCS (ETT) TUDOMÁNYOS ÉS KUTATÁSETIKAI BIZOTTSÁGA (TUKEB), 2011

1 sz. Melléklet

KRE BTK Pszichológiai Intézet

Kurzus kódja és címe:

kód - cím

Oktató/Témavezető:

Oktató neve

Cím

- Alcím (ha van) -

Készítette: ***Szorgos Hallgató***

Neptun kód: ***ABCDEF***

Pszichológia ***BA/BA levelező/MA***

Félév pl:2011/2012 tavasz

2 sz. Melléklet

KRE BTK Pszichológiai Intézet

Kurzus kódja és címe:

kód - cím

Oktató/Témavezető:

Oktató neve

Cím

- Alcím (ha van) -

Készítette: ***Szorgos Hallgató***

Neptun kód: ***ABCDEF***

Pszichológia ***BA/BA levelező/MA***

Félév pl.:2011/2012 tavasz

2012. május 24.

Szorgos Hallgató

2